

Juha Kivekäs

Entistä Enontekiötä kuvin 2.

Enontekiö ja sen lähiseudut

Alkusanat:

Kirjan valokuvat ovat Geologian tutkimuskeskuksen hienosta kokoelmasta, suur-kiitos heille siitä. Todellinen kulttuuriteko. Lisäksi mukana on Yrjö Kortelaisen, Bertil Öhmanin, ja Aulis Hämäläinen ja Lauri Siivosen ottamia valokuvia, sekä ystäviltäni saatuja valokuvia Enontekiöltä ja sen lähi-seuduilta.

Valokuvista haluan kiittää Maija Vuontisjärveä, Tarja Ylitaloa, Orvo Öhmania, Hilma Laaksoa, Taisto Laaksoa, Esko Mäntyvaaraa, Kaarina Laitilaa ja Seppo J. Partasta sekä monia Lapin asukkaita sekä Pertti Eerikäistä, jotka ovat auttaneet valokuvien tunnistamisissa.

Kustantaja:

BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

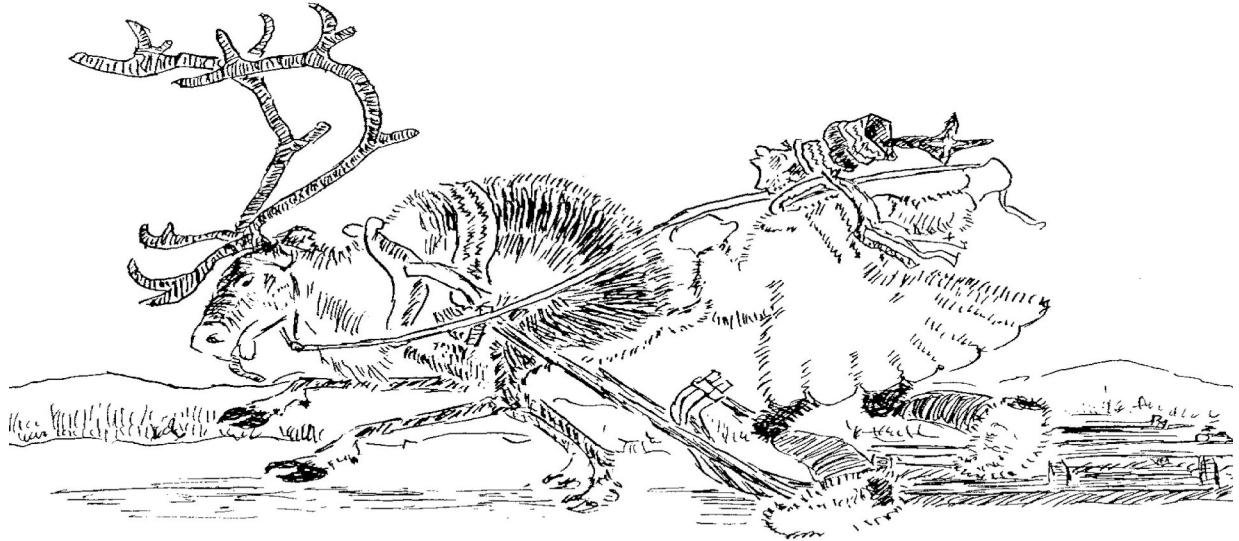
Valmistaja:

BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-952-330-358-4

Juha Kivekäs

Entistä Enontekiötä kuvin 2

Havske guojbme oaned matke. — Hauska kumppani lyhentää matkan

Enontekiön kirkonkylä Hetta 1930-luvulla

Mäntyvaara, Selman, Oskari, Simoni ja Kalle Laakson kotipihalta, kuistin takaa näkyy osin kaksi-kerroksinen kansakoulu apurakennuksineen. Takana iso ja puolikomea koulutalo ja tien puolella liiteri- ja aittarakennus sekä hyysikät. Koulun takana kuikistaa järven rantatörmällä seisova valkea pappila ja punamullalla rotjattu pappilan pirtti. Sitten lähekkäin ovat Anttilan ja Karjalaisen talot. Tien vasemmalla puolen näkyy autiotalo ja tieaukion päässä seisoo Eemeli Kumpulaisen talo. Aivan tien sivussa oikealla puolen on kunnan makasiini ja siitä oikealla kirkko matalan männikön yli.

Teksti: Yrjö Kortelainen.

Asutus ja talouselämä

Niin kaukana Lapin perillä kuin Enontekiö etelästä katsoen sijaitseekin, on sen asutus jo kauan ollut suomalaisvoittoinen, vastaten uutisasutuksen varhaisempaa levenemistä Tornionjoen alueelle kuin Kemin Lappiin. Ensimmäiset uutisasukkaat lienevät tulleet Enontekiölle jo vähän ennen kuin Pelkosenniemelle; siirtymistä on etupäässä tapahtunut Muoniosta ja muualta Tornionjokilaaksosta vähemmän Kittilästä käsin.....

Kuva: Esko Mäntyvaaran albumista / Juha Kivekkään arkisto.

Ounasjärvi taustalla Hetan kirkonkylä

Vasemmalla Eemeli Kumpulaisen talo, kirkko, pappila ulkorakennuksineen, ja oikealla Karjalaisen talo.

.....Lappalaisverta on sekaantunut vahvasti melkein kaikkiin pitäjän asukkaisiin. Lappalaiset seurasivat aikoinaan itsekin uutisasukasten esimerkkiä: rakensivat talon ja yrittivät maanviljelystä. Fellmanin kertomusten mukaan joku uutisasukkaan poika useasti kustansi itselleen uutistalon katselmuksen lappalaisen tekemälle kentälle, ja jälkimmäinen hädettiin turvattomana pois; hyvin monien talojen perustaminen lienee käynyt tällä tavalla.....

Kuva: Tarja Ylitalo os. Riekkisen albumista / Juha Kivekkään arkisto.

Hirvasvuopion talo Enontekiön Käsivarressa

Lassi Hirvasvuopio perheineen mökkensä pihalla.

(Lauri Henrikinp. Hirvasvuopio, s.1842, ent. Palojärvi. Laurin vaimo on Elin Nilsdr. Qvenangen s.14.10.1949, muuttanut Enontekiölle 19. 3.1877, vihitty 25.3.1877. Lapset: Ella Maria, Juho Henrik (1882-1884), Lars Leevi (1885-1888), Juho August (1888-1896), Anna Selina, Hilda Karoliina.

...Aiemmin erotettiin porolappalaisia, kalastajalappalaisia ja metsälappalaisia, joista kaksi jälkimmäistä ryhmää viettivät varsin kurjaa elämää; metsälappalaiset toimivat osaksi suomalais-ten poropaimenina. Etäällä Lätäsenon varren tunturimaassa sijaitsevan Hirvasvuopion talon sekä Palojärven ja Näkkäljärven talojen asukkaita lukuun ottamatta ovat nykyiset lappalaiset porolappalaisia, muut ovat suomalaistuneet ja hävinneet. Enontekiön porolappalaisia on nykyään n. 20 perhekuntaa, joista puolet asuu kesäisin Näkkälän tunturimaassa ja sen ympäristöissä puolet ylätunturien juurilla olevilla vuomilla, osa keskikesällä aina Haltin juurella saakka...

Kuva: Väinö Tanner, 1906. GTK,

Kirjan mukana matkustamme entiseen Enontekiöön ja sen lähi-seuduille. Kuvien ohessa olevat lyhyet kertomukset elävöittävät kerrontaa.

Kirjan valokuvat ovat Geologian tutkimuskeskuksen hienosta kokoelmasta, suur-kiitos heille siitä. Todellinen kulttuuriteko. Lisäksi mukana on Yrjö Kortelaisen, Bertil Öhmanin, ja Aulis Hämäläinen, Lauri Siivosen ottamia valokuvia, sekä ystäväiltäni saatuja valokuvia Enontekiöltä.

Kansikuva: Pöyrisjärvellä 1950-luvulla: Vilkunan tupa jonka oikeapuoli kuuluu Syväjärven perheelle. Kuva: Yrjö Kortelainen.

BoDTM
BOOKS on DEMAND